

Sygn. akt VIII U 495/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
na posiedzeniu niejawnym w składzie:

Przewodniczący: sędzia Teresa Kalinka	

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2022 r. w Gliwicach

sprawy D. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania D. H.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

z dnia 4 marca 2022 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza iż D. H. nie pobrała nienależnego świadczenia za okres od 1 kwietnia 2021 roku do 30 kwietnia 2021 roku i nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 1250,88 zł (jeden tysiąc dwieście pięćdziesiąt złotych osiemdziesiąt osiem groszy).

(-) sędzia Teresa Kalinka

Sygn. VIII U 495/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 marca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. stwierdził, że D. H. pobrała nienależne świadczenie za okres od 1 kwietnia 2021 roku do 30 kwietnia 2021 roku, to jest dodatkowe świadczenie roczne w łącznej kwocie 1250,88 zł z tytułu prawa do renty rodzinnej i zobowiązał ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w tej wysokości.

Odwołująca D. H. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji podnosząc, że wniosek o rentę rodzinną złożyła w listopadzie 2020 roku. Został on rozpoznany decyzją z dnia 18 sierpnia 2021 roku. Wówczas przyznano jej również dodatkowe roczne świadczenie w wysokości 1250,88 zł.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, że dodatkowe świadczenie roczne za rok 2021 zostało wypłacone dwukrotnie. Zarówno w decyzji z 18 sierpnia 2021 roku, jak i z dnia 21 września 2021 roku są pouczenia dotyczące nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy wyjaśnił, że świadczenie to zostało wypłacone w dniu 25

sierpnia 2021 roku wraz wyrównaniem renty rodzinnej za okres od 24 października 2020 do 31 lipca 2021 oraz w dniu 6 września 2021 roku wraz z świadczeniem za miesiąc wrzesień.

Ubezpieczona podniosła, że nie była świadoma tego, iż dwukrotnie otrzymała świadczenie roczne, bowiem w sierpniu otrzymała 2 pisma, w których jedno zawierało wyliczenia, a drugie informowało ją o przyznaniu rocznego świadczenia za rok 2021. Z wysokości przelanych na konto kwot nie wynikało, co składa się na ich wysokość.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. H. z dnia 23 listopada 2020 roku złożyła wniosek o prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Decyzję o przyznaniu prawa do tego świadczenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wydał w dniu 18 sierpnia 2021 roku. (k. 95 akt emerytalnych). W tym samym dniu wydana decyzja o przyznaniu dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego w kwocie 1250,88 zł. (k. 98 a.e.). W decyzji tej znajduje się informacja, że w przypadku posiadania prawa do więcej niż jednego świadczenia przysługuje jedno dodatkowe roczne świadczenie pieniężne, a w przypadku, gdy prawo do świadczeń wypłacają dwa organy emerytalno-rentowe decyzję wydaje i dodatkowe roczne świadczenie pieniężne wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W decyzji tej nie ma informacji o nienależnie pobranym świadczeniu. Nie ma również odwołania do odpowiedniego stosowania ustawy emerytalnej (art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów.)

Do decyzji zostało załączone zawiadomienie o sposobie ustalenia renty rodzinnej, z uwagi na to że ustalona wysokość świadczenia była niższa od najniższej renty, w związku z czym przyznano dopłatę do minimum.

Z informacji nadesłanych przez D. H. wynika, że najpierw w dniu 25 sierpnia 2021 roku (w piśmie błędna data 2022 roku) otrzymała kwotę 8031,37 zł, a kilka dni później dwa pisma. Jedno - była to decyzja o przyznaniu rocznego świadczenia, a drugie - wyliczenie wysokości renty rodzinnej. Dopiero z kolejnego przelewu z dnia 3 września 2021 na kwotę 1757,08 zł zorientowała się, że otrzymuje tylko 70 % najniższej renty w związku z błędnym oświadczeniem przy składaniu wniosku o rentę. Wtedy była przekonana, że w tym przelewie wypłacono dodatkowe świadczenie roczne.

Złożyła wniosek o przeliczenie renty rodzinnej, który został rozpoznany decyzją z dnia 21 września 2021 roku. Zarówno decyzja o przyznaniu prawa do renty rodzinnej z dnia 18 sierpnia 2021 roku, jak i decyzja z dnia 21 września 2021 roku (która nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na wcześniejszą datę wypłaty spornego świadczenia) zawierają informacje o zasadach zwrotu nienależnie pobranego świadczenia emerytalno-rentowego. Ubezpieczoną pouczono, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

1. świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, w tym świadczenia wypłacone za okres przypadający po terminie wskazanym w decyzji organu rentowego jako dzień zaprzestania wypłaty świadczenia przyznanego na czas określony,
2. przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia błąd organu rentowego przez osoby pobierające świadczenia;
3. wypłacane z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Za nienależnie pobrane świadczenia rodzicielskie uważa się świadczenia wypłacone mimo ustania okoliczności będących podstawą przyznania świadczenia, jeżeli osoba pobierająca te świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania, przyznanego lub wypłaconego na podstawie fałszywych dokumentów lub w innych wypadkach świadomego wprowadzenia błąd przez osoby pobierające świadczenie, przyznanego na podstawie decyzji, której następnie stwierdzono nieważność albo przyznanego na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku

wznowienia postępowania i osobie odmówiono prawa do świadczenia, wypłaconej osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej świadczenie z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Stan faktyczny jest bezsporny wynika z akt organu rentowego oraz z treści pism sporządzonych przez strony. Nie budzi on wątpliwości.

Sąd zważył co następuje:

Nienależnie pobranym świadczeniem było świadczenie wypłacone przez organ rentowy we wrześniu 2021 roku jako dodatkowe świadczenie pieniężne. Nie każde nienależnie pobrane świadczenie jest świadczeniem nienależnym.

W niniejszej sprawie po złożeniu wniosku o prawo do renty rodzinnej w kolejności chronologicznej doszło do następujących zdarzeń:

1. wypłata renty rodzinnej wraz dodatkowym rocznym świadczeniem pieniężnym w dniu 25 sierpnia 2021 roku.
2. doręczenie dwóch decyzji z dnia 18 sierpnia 2021 roku wraz z zawiadomieniem o sposobie ustalenia wysokości renty rodzinnej
- 3 wypłata renty rodzinnej za wrzesień 2021 roku wraz z kolejnym dodatkowym świadczeniem rocznym (bez rozbicia na te składniki).
4. Wydanie zaskarżonej decyzji.

Organ rentowy wydając zaskarżoną decyzją z wskazał art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotna jest treść art. 138 ust. 2 i 3., zgodnie z którym :

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.
3. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Nie budzi wątpliwości, że w sprawie nie zachodzą przesłanki z art. 138 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 tej ustawy. Świadczenia zostały wypłacone uprawnionej osobie, ubezpieczona nie złożyła fałszywych zeznań czy dokumentów, ani nie wprowadziła świadomie błąd organu rentowego. Świadczenie to zostało przyznane z urzędu.

Podstawą żądania nienależnie pobranego świadczenia mógł być art. 138 ust. 2 pkt 1, ale warunkiem zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jest pouczenie o braku prawa do jego pobierania. Pouczenie musi być czytelne i zrozumiałe i na pewno z treści informacji znajdującej się na decyzji o przyznaniu dodatkowego świadczenia pieniężnego nie można wysnuć wniosku, że nienależnie pobranym świadczeniem świadczenie wypłacone więcej niż jeden raz, chyba, że osoba jest uprawniona do więcej lub jednego świadczenia albo pobiera świadczenia z różnych organów emerytalno-rentowych, a taka sytuacja w niniejszej sprawie nie miała miejsca. Informacja o dodatkowym oświadczeniu rocznym nie zawiera również odniesienia do nienależnie pobranych świadczeń w rozumieniu ustawy emerytalno-rentowej. Zgodnie z wieloletnim orzecznictwem sądów związanym z wykładnią w art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pouczenie, o tym co jest świadczeniem

nienależnym powinno być wyczerpujące, nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności, nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie III AUa 490 /15, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2001 roku II UK 817/00. Takiego pouczenia w decyzji o przyznaniu dodatkowego świadczenia pieniężnego brakuje.

Co więcej, w niniejszej sprawie wątpliwości sądu budzi, czy przesłanki z artykułu 138 ust. 1 ust. 2 pkt 1 zostały spełnione a mianowicie, czy można przyjąć, że wypłata jednorazowego świadczenia rocznego jest równoznaczna z ustaniem prawa do tego świadczenia. Na pewno nie istniały okoliczności powodujące zawieszenie prawa do świadczeń lub wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części. Prawo do świadczenia zwykle ustaje gdy przestaje istnieć którykolwiek z warunków do uzyskania prawa .

Dwukrotna wypłata spornego świadczenia stanowiła błąd organu rentowego, za który odwołująca nie ponosi odpowiedzialności. Nie było to świadczenie nienależnie pobrane, bowiem nie zostały spełnione przesłanki z art. 138 ust. 2 i 3 ustawy emerytalno-rentowej, a tym samym nie ma podstaw do jego zwrotu.

W związku z powyższym zaskarżoną decyzję zmieniono na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Wyrok wydano na podstawie art. 148¹ § 1 kpc.

(-) Sędzia Teresa Kalinka